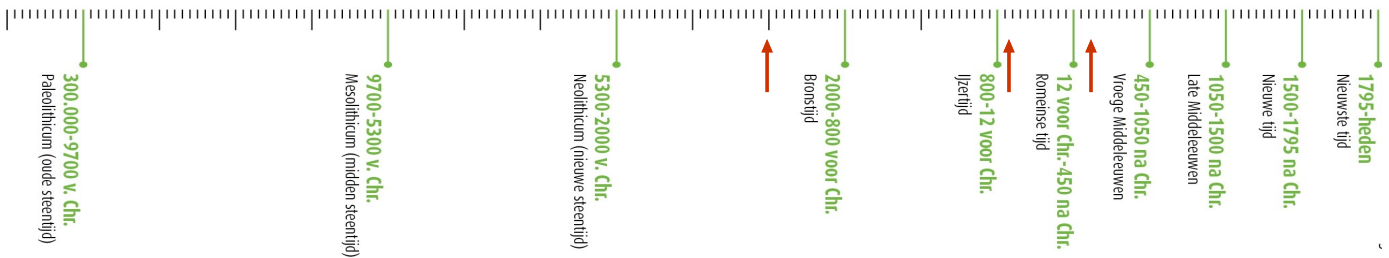

Graven in het groen

De eerste boeren van Amerongen?

Nr. 25

Archeologische sporen onder een loods

In januari 2022 deden archeologen een opzienbarende ontdekking tijdens een opgraving onder een gesloopte bedrijfsloods aan de Industrieweg Noord in Amerongen. Niet alleen vonden zij restanten van een boerderij en gecremeerde menselijke resten uit de ijzertijd en Romeinse tijd, ook werden sporen aangetroffen die op het eerste gezicht nóg ouder leken. Inmiddels is laboratoriumonderzoek uitgevoerd en blijken de archeologen gelijk te hebben gehad: de sporen waren afkomstig van misschien wel de oudste boeren van Amerongen!

Sporen onder de loods

Al lange tijd vermoeden archeologen dat onder de weilanden direct ten noordwesten van Amerongen een archeologische vindplaats verscholen ligt. Hier zouden bewoningssporen liggen die in elk geval teruggaan tot de ijzertijd (circa 500 v.Chr), maar misschien zelfs nog verder. Direct grenzend aan dit weiland bevinden zich de bedrijven aan de Industrieweg Noord en de Bertus Leendersweg. Toen in 2021 duidelijk werd dat één van deze bedrijven zou worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw, werd de kans geboden om te onderzoeken of de oude bewoningssporen ook tot onder deze bebouwing reiken.

Luchtfoto van Amerongen met aan de westkant het gebied waar vermoedelijk al in de ijzertijd (of eerder) gewoond werd.

Al snel na de sloop van het bedrijf werd duidelijk dat de bebouwing de ondergrond weliswaar voor een deel verstoord had, maar dat een groot deel van het archeologische niveau nog prima intact was.

Verkleuringen in de grond onder het gesloopte bedrijf; sporen van oude gebouwen?

De archeologen vonden allerlei donkere vlekken in de ondergrond. Dit zijn overblijfselen van weggerotte palen, dichtgegooide (afval)kuilen of oude greppels. Maar men stuitte op nóg iets bijzonders: gecremeerde menselijke resten!

Stukjes verbrand bot (witte brokjes in de donkere ondergrond) van een gecremeerde overledene.

Archeologie

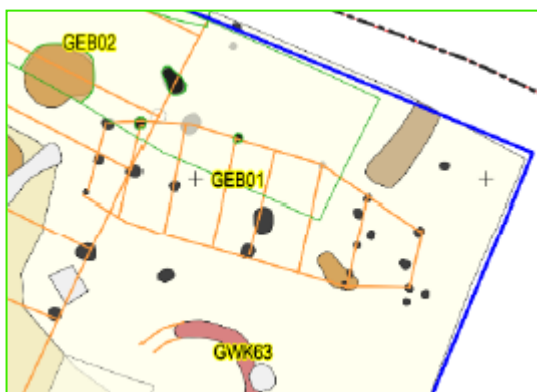
GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Ontdekkingen in het laboratorium

Tijdens een archeologische opgraving wordt niet altijd meteen duidelijk wat er precies is opgegraven. Veel extra informatie over de vindplaats krijgen archeologen pas bij de analyse van de opgravingsgegevens: de grondsporen, de vondsten en de grondmonsters die tijdens het veldwerk genomen zijn. Ook voor de opgraving aan de Industrieweg Noord werd een nadere analyse uitgevoerd, met spectaculaire resultaten.

Gebouwen en begravingen

De vlekken die de weggerotte palen hebben achtergelaten, vormen een plattegrond van enkele structuren, mogelijk boerderijen. Op basis van de vorm van deze gebouwen en de vondsten die er gedaan werden, kan worden geconcludeerd dat ze uit de ijzertijd (circa 800–12 v.Chr.) en de Romeinse tijd (12 v.Chr.–450 na Chr.) dateren. Eén kleine rechthoekige structuur, mogelijk een zogenaamde 'spieker', voor de opslag van de oogst, leek wat ouder, maar dat kon tijdens het veldwerk nog niet worden vastgesteld.

De paalsporen kunnen met lijnen met elkaar worden verbonden, waardoor de vorm van een ijzertijdboerderij ontstaat. Door recente verstoringen zijn niet alle paalsporen bewaard gebleven.

Er zijn op tien plaatsen in de opgraving restanten van graven gevonden. Twee grafkuilen bevatten nog daadwerkelijke gecremeerde menselijke resten. De overige acht graven bestonden uit markeringen in de vorm van ronde greppels, die we uit andere opgravingen kennen als kenmerkend voor grafstructuren.

Stukjes verbrand bot uit de grafkuilen: een tand, een vingerkootje, een stukje jukbeen en een fragment van een achterhoofdsbeen.

Isotopenonderzoek

Wanneer tijdens een opgraving organische resten worden gevonden, zoals hout, houtskool, plantenresten of skeletmateriaal, kunnen deze vondsten met een speciale methode gedateerd worden. Hierbij worden koolstofdeeltjes van het koolstof-14 isotoop gemeten, waarna kan worden berekend wanneer de vondst is verbrand of gestorven. Dit onderzoek is ook bij vondsten uit de opgraving aan de Industrieweg Noord uitgevoerd, waardoor we de ontdekkingen nu vrij nauwkeurig kunnen dateren. Nu weten we dankzij het isotopenonderzoek dat de twee boerderijen inderdaad uit de ijzertijd (353–51 v.Chr.) en de Romeinse tijd (10–211 na Chr.) stammen en dat de graven met het verbrande bot in de vroege of midden-ijzertijd (tussen de achtste en derde eeuw v.Chr.) zijn aangelegd.

Maar wat was de datering van de spieker die op het eerste gezicht al deed vermoeden dat het een oudere structuur was? Analyse op het houtskool dat uit één van de paalsporen uit de spieker is verzameld, wijst uit dat deze structuur uit circa 2145–1950 vóór Christus stamt en dus ongeveer 4000 jaar oud is!

De oudste boeren

De spieker dateert uit het einde van de late steentijd, het neolithicum. Dit is de periode waar de jager-verzamelaars een meer plaatsvast boerenbestaan gingen leiden. We kunnen dus stellen dat de spieker uit de Industrieweg Noord een aanwijzing is dat we hier misschien wel te maken hebben met één van de vroegste restanten van boeren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug!

De rechthoekige structuur uit de late steentijd. Eén paalspoor is door recente verstoringen niet meer zichtbaar.

COLOFON

Dit is een uitgave van de gemeente Utrechtse Heuvelrug

Tekst: Peter Weterings

Foto's: RAAP

Voor meer informatie: www.heuvelrug.nl
of email: archeologie@heuvelrug.nl

Archeologie

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG